

KIOSKEN PÅ BORGEN FRA 1947 OG FREMOVER
v/Gerd Hortemo og Ingrid Karlsen
og
JEG SER MEG BAKOVER OG MINNES
NOEN PERSONER JEG HAR MØTT
v/Kåre Bogstad

ISBUA PÅ BORGEN

Gerd Hortemo innleder om tilblivelsen av isbua på Borgen:

Ut på våren i 1947 fikk mor en ide: Skal vi åpne isbu på Borgen? Ideen ble drøftet i familien ei tid. Far godtok forslaget til slutt og vi søstrene, som var i tenårene, syntes det hørtes spennende ut. Tenk å stå i kiosk på Borgen!

Agathon Borgen ga oss lov til å plassere ei isbu på tomta ovenfor bilverkstedet. Alfred Madsen i Fagereng fikk i oppdrag å lage isbua. Små fryserier og frysebokser var ikke utviklet på den tida. Heller ikke ferdigprodusert is i småporsjoner. Nei, isen måtte lages heime på kjøkkenet i en spesiell ismaskin. Teknikken med å få til kulde var en blanding av salt og is i et visst forhold rundt en beholder. Det måtte skaffes is i store blokker Om vinteren ble det skåret is til Borgen Meieri i Meieridammen. Der ble isen brukt til å kjøle ned melka som kom fra gårdene. Ideen til mor kom så langt ut på våren at isen på dammen var smeltet. Men Kåre Nafstad hentet et billass med isblokker fra Oslo. Blokkene ble fint stablet opp i skyggen utenfor fjøset og ble pakket ned i rikelig med sagflis. Denne ishaugen rakk til isproduksjonen vår heile sommeren. Årene etter ble det kjørt is fra Meieridammen om vinteren og pakket ned på samme måten.

Så ble isproduksjonen satt i gang. Melk fra fjøset ble separert så vi fikk god fløte og hønene ga oss egg. Mor vispet først fløten til krem med en vanlig visp i ei stor bøtte, og deretter eggedosis. Dette ble blandet og helt i ismaskinen. Den besto av en stålbeholder på åtte liter med en rørekall inni. Beholderen sto nede i en trebutt, og rundt beholderen ble det fylt opp med opphugget is, blandet med salt. Dette ble det kulde av. På toppen var det ei sveiv slik at vi kunne dreie rørekallen rundt i isbeholderen. Så var det å sveive omlag en halv times tid, da var det blitt fin is, nærmest softis.

Så var det å få fraktet dette til Borgen. Blesen, det var den stødigste hesten, fikk selen på og isbutten, vann og alt som skulle brukes, ble lastet opp i melkevogna og kjørt til Borgen. Iskjeks var det umulig å få tak i på den tida, så isen ble servert i pappbeget til å begynne med.

Hvordan var Borgen på den tida? Det var to butikker, samvirkelag og en landhandel med brevhus og meieri med frørenseri. Der var skomaker, skredder, snekkerverksted, smed og murer, et bilverksted / bensinpumpe, drosje og ikke å forglemme et aktivt idrettslag. Den største bedriften på Borgen var byggfirmaet til Agathon Borgen. Det skaffet arbeid til mange på Borgen og i distriktet. I det hele tatt var Borgen et lite senter som kunne tilby de tjenestene folk i området hadde behov for i det daglige.

Isbua var jo plassert i Svingen. Det var møteplassen for både barn og ungdom i området. Åpningstida var bare søndag ettermiddag. I førstningen solgte vi bare is, men etter hvert hadde vi nok også noe forskjellig kjeks. Da isporsjonen var solgt, stengte vi. Det hendte nok imidlertid at vi lagde en ny porsjon og åpnet på nytt samme ettermiddag.

Kiosken var i virksomhet om sommeren i flere år. Ut på femtitallet kom Helserådet med bestemmelse om at det skulle være innlagt vann i kiosker som lagde heimelagde produkter. I denne bua var dette ikke praktisk mulig. Vi jentene reiste også ut i verden og den meget arbeidskrevende produksjonen ble avsluttet.

Ingrid Karlsen forteller:

I 1952 flyttet bestefar, Clas og min familie inn i det nye huset vårt på toppen. Bestefar så at det var behov for en kiosk på Borgen. Han kjøpte kiosken og flyttet den over på tomten vår (ved innkjøringa til Kåstadalléen). Han ville at jeg skulle drive kiosken. Jeg og Rune i barnevogna, stilte opp og kiosken ble åpnet til 17. mai 1958.

Frysebokser var enda ikke alminnelig. Tørris var svært mye brukt til frysing. Diplomis-fabrikken lagde is i små porsjoner. Kiosken på Borgen fikk besøk av isbilen en gang i uka. I kjelleren under huset sto et skap som isfabrikken leide ut, til å lagre isen i. Sjøføren på isbilen bar isen ned i kjelleren og pakket den ned i tørris. Isen kunne da holde seg frossen til neste gang isbilen kom. For at drikkevarene skulle være kalde, ble de også lagret i kjelleren. Det ble mye bæring opp og ned i trapper. Det var ikke så stor plass i tørrisskapet i kiosken, så lagret måtte fylles opp til stadighet.

Kiosken var nå åpen fra klokka 9.00 om morgenen til langt på kveld i sommerhalvåret. Fotballgutta trente på idrettsplassen om kvelden to ganger i uka. Der fantes det ikke vann, så derfor var fotballgutta svært gode kunder når det gjaldt drikkevarene i kiosken. Det ble satt ut benker, så området rundt kiosken var en populær møteplass for store og små. Jeg var jo veldig bundet av

denne jobben hele sommeren og var glad da høsten kom og jeg kunne stenge kiosken.

Jeg drev kiosken i mange somre, helt til det nye Samvirkelaget kom i drift i 1960 og åpnet kiosk om kvelden utenfor. Dette var antakelig i 1964 eller 1965. Kiosken ble revet for et par år siden.

PERSONER PÅ BORGEN

Kåre Bogstad forteller om originale personer på Borgen:

Tidligere var det ferdselsåre fra Lodding til Rambydalen. Langs denne lå Lodinglykkja (Gnr.37/ Bnr.11), et lite småbruk hvor våningshuset besto av 1 rom. Seint på 1800-tallet, vokste minst 4 søsken opp der. De var alle musikalske og nevenyttige. Maren, Karl, Henrik og Bernt (f. 1890).

Karl Hansen (f.1883) ble skomaker. Han fikk hugget av seg beinet og laget seg derfor et kunstig trebein. Karl giftet seg med Lina fra Borgen og flyttet til Sandlykkja ved Oppi. Karl og Lina var barnløse. Fjøset der er fredet. Kjøkkenet på Sandlykkja inneholdt bl.a. skomakerverkstedet til Karl.

Karl ble medlem av Borgen Musikkforening hvor han spilte trekkbasun. Musikkforeningen spilte på Romeriksutstillingen i 1927 på Jessheim med Kongen til stede.

Bernt (f.1890) bodde i Lodinglykkja. Han var eneboer og ungkar, grøftegraver med spade. Bernt hadde mye å gjøre. Han gravde renner til avløpsrør og drenering m.m Noen år etter krigen kom maskinene, men Bernt hadde fortsatt nok oppdrag. Fikk påskjønnelse fra Selskapet for Ny Jord.

Bernt var god på trekkspillet. Da strømmen kom rundt 1947, fikk han radio og begynte å spille etter musikk han hørte i radioen.

Bernt var blid og godslig, men da han en gang ble arrestert av lensmannen og mistenkt for å være innbruddstyv, var han ikke videre blid. Bernt avslo først tilbudet om alderstrygd, for da måtte han i banken. Det kom til en ordning, så han slapp å dra i banken for å hente trygden sin. Bernt ble funnet død i skålen ca. 1965. Lodinglykkja er nå borte.